

АНАЛІЗ ВПЛИВУ ІНТЕНСИВНИХ ТА ЕКСТЕНСИВНИХ ЧИННИКІВ НА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА НА ВАТ "КИЇВХЛІБ"

Одним з головних завдань сучасного етапу розвитку економіки України є подолання кризи і забезпечення економічного зростання. Вирішити це завдання неможливо без підвищення ефективності економічної діяльності підприємств.

Оскільки рівень промислового виробництва суттєво залежить від сумарного впливу інтенсивних (фондовіддача, матеріаловіддача і продуктивність праці) та екстенсивних (основні виробничі фонди, матеріальні й трудові ресурси) чинників, то на практиці виникає потреба визначити цей сумарний вплив на ефективність виробництва.

На першому етапі розрахунків потрібно визначити питому вагу окремих ресурсів у загальній сумі виробничих ресурсів. Для цього усі види ресурсів рекомендується звести до одного виду — трудових ресурсів — діленням вартості основних виробничих фондів і матеріальних витрат у базовому та звітному періодах на продуктивність праці відповідного періоду.

Другий етап розрахунків передбачає визначення середньої суми виробничих ресурсів і питомої ваги окремих ресурсів у загальній сумі виробничих ресурсів. Середня сума окремих ресурсів визначається як підсумок їх у звітному та базовому періодах і діленням їх на два. Загальна середня сума виробничих ресурсів визначається як підсумок середніх обсягів окремих ресурсів, зведених до трудових, а їх питома вага — діленням окремих, зведених до трудових, ресурсів на загальну середню суму виробничих ресурсів.

На третьому етапі визначаються загальний вплив усіх інтенсивних чинників на зміну обсягів виробництва за формулою

$$\Delta O B_i = \Delta P_{\text{п}} P_{\text{вп}} + \Delta \Phi_{\text{в}} P_{\text{вф}} + \Delta M_{\text{в}} P_{\text{вм}}, \quad (1)$$

де $\Delta P_{\text{п}}$, $\Delta \Phi_{\text{в}}$, $\Delta M_{\text{в}}$ — впливи на зміни обсягів виробництва відповідно продуктивності праці, фондівіддачі та матеріаловіддачі; $P_{\text{вп}}$, $P_{\text{вф}}$, $P_{\text{вм}}$ — питомі ваги відповідно трудових ресурсів, основних виробничих фондів і матеріальних ресурсів у загальній сумі виробничих ресурсів.

Четвертий етап розрахунку — визначення загального впливу усіх екстенсивних чинників на зміну обсягів виробництва. Цей вплив визначається за формулою

$$\Delta O B_e = \Delta \chi_{\text{п}} P_{\text{вп}} + \Delta \Phi_{\text{в}} P_{\text{вф}} + \Delta M_{\text{р}} P_{\text{вм}}, \quad (2)$$

де $\Delta \chi_{\text{п}}$, $\Delta \Phi_{\text{в}}$, $\Delta M_{\text{р}}$ — впливи на зміну обсягів виробництва відповідно чисельності промислово-виробничого персоналу, основних промислово-виробничих фондів та матеріальних ресурсів.

На завершальному етапі розрахунку визначають сумарний вплив усіх інтенсивних чинників на зміну обсягів виробництва за формулою

$$\Delta OV = \Delta OV_i + \Delta OV_e. \quad (3)$$

Продемонструємо всі етапи розвитку впливу інтенсивних та екстенсивних чинників на обсяги промислового виробництва ВАТ "Київхліб" на прикладі (таблиця).

Розрахунок впливу інтенсивних та екстенсивних чинників на підвищення ефективності виробництва на ВАТ "Київхліб" у 2001 р.

Показник	Фактично за:		Відхилення 2001 р. від 2000 р.	Пофакторний вплив на обсяги виробництва	Середні виробничі ресурси	Питома вага окремих ресурсів у загальному обсязі	Вплив чинників на ефективність виробництва	
	2000 р.	2001 р.					інтенсивних	екстенсивних
Обсяг виробництва у порівняльних цінах, тис. грн.	453146,0	459839,4	+6693,4	+6693,4				
Чисельність промислово-виробничого персоналу, чол.	7069	7179	+110	+7053	7124	46,7		+3293,8
Продуктивність праці одного працівника ПВП, грн/люд.	64117	64053	-64	-459,4			-214,5	
Вартість основних виробничих фондів, тис.грн	77694,1	84689,1	+6995	+40798				
Вартість ОВФ у перерахунку на трудові ресурси, чол.	1212	1322	+110		1267	8,3		+3386,2
Фондовіддача, грн/грн	5,832438	5,429735	-0,402703	-34105			-2830,7	
Матеріальні витрати (ресурси), тис. грн	410834,3	470586,6	+59752,3	+65906				
Вартість матеріальних витрат у перерахунку на трудові ресурси, чол.	6408	7347	+939		6878	45,0		+29704,4
Матеріаловіддача, грн/грн	1,102990	0,977162	-0,125828	-59213			-26645,8	
Р а з о м					15269	100	-29691,0	+36384,4

Дані таблиці свідчать, що приріст обсягу виробництва забезпечило додаткове залучення виробничих ресурсів (чисельності персоналу, основних виробничих фондів та матеріальних ресурсів). Внаслідок збільшення чисельності промислово-виробничого персоналу обсяг виробництва міг би збільшитись на 0,73 %, від підвищення вартості основних виробничих фондів — на 0,75 %, від збільшення матеріальних витрат — на 6,55 %. Внаслідок впливу екстенсивних чинників на ефективність виробництва приріст обсягу виробництва міг би бути 8,03 %, але зниження продуктивності праці, фондо- і матеріаловіддачі зменшило обсяги виробництва на 0,05, знизило фондовіддачу на 0,62, матеріаловіддачу — 5,88 %. Сумарний вплив інтенсивних та екстенсивних чинників на ефективність виробництва дав приріст обсягів виробництва на ВАТ "Київхліб" у 2001 році на 1,48 %.

Висновки. Розвиток підприємства завдяки екстенсивним чинникам відбувається тому, що за останні роки з підвищенням вартості сировини і матеріальних витрат відбувається штучне стримування росту відпускних цін на готову продукцію, що знижує рентабельність виробництва і навіть спричинює збитковість продукції окремих видів.